

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

ДУБИНЕЦЬКА ПАВЛИНА ПЕТРІВНА

УДК 336.343.359 (477)

**ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ В СИСТЕМІ
УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ**

Спеціальність 08.00.03 –
економіка та управління національним господарством

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Львів – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Львівському національному університеті імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Грищук Анна Михайлівна,
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
доцент кафедри менеджменту.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Лісовий Андрій Васильович,
Національний університет державної
податкової служби,
завідувач кафедри аудиту та економічного аналізу;

кандидат економічних наук, доцент
Сич Ольга Анатоліївна,
Львівська державна фінансова академія,
доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання.

Захист дисертації відбудеться «21» квітня 2015 р. о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 35.051.01 у Львівському національному університеті імені Івана Франка за адресою: 79008, м. Львів, просп. Свободи, 18, ауд. 115.

Із дисертацією можна ознайомитись у Науковій бібліотеці Львівського національного університету імені Івана Франка за адресою: 79601, м. Львів, вул. М. Драгоманова, 5.

Автореферат розісланий «20» березня 2015 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

проф. Плиса В. Й.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Суспільно-політичні події кінця 2013-го початку 2014 року оголили ряд прихованих економічних проблем перед усім у фіскальній сфері. Українська податкова система є однією із найскладніших і найобтяжливіших у світі за показниками кількості платежів та часових витрат на адміністрування. Велика кількість бюрократичних процедур, фіскальний тиск з боку податкових органів поряд із корумпованістю державних службовців та низькою культурою сплати податків у суспільстві є ключовими перешкодами ведення бізнесу та створення передумов для тінізації економіки.

Тому на сьогодні визріла необхідність негайного реформування податкової сфери. Це зумовлено тим, що, з одного боку, країна перебуває в складній фінансово-економічній ситуації і об'єктивно вирішити ці проблеми можуть лише кардинальні реформи. А з іншого боку, в результаті політичних подій, що відбулися, суспільство та бізнес надає сьогодні владі кредит довіри на проведення непопулярних рішень для одержання довгострокового ефекту. Зарубіжний досвід податкового реформування, зокрема у Грузії, переконливо свідчить, що при наявній політичній волі, готовності суспільства до змін та міжнародній підтримці, можна в дуже стислі терміни подолати такі негативні явища, притаманні українській податковій системі, як бюрократія, корупція, ухиляння від оподаткування.

Теоретичні основи та практичні аспекти податкового регулювання, а також проблеми податкового реформування знайшли своє відображення у працях українських вчених: В. Андрущенко, Г. Балашова, З. Варналія, В. Вишневецького, В. Гейця, А. Гришук, Т. Єфименко, В. Загорського, О. Замасло, Ю. Іванова, В. Кміть, А. Крисоватого, М. Крупки, А. Лісового, І. Луніної, Т. Мединської, О. Молдована, В. Плиси, І. Приймак, Ю. Тимошенко, О. Сич, А. Соколовської, О. Шевченко та ін. Значний внесок у дослідженні проблем формування ефективної системи оподаткування, як одного з основних елементів макроекономічної політики у ринковій економіці, зробили класики економічної думки, а саме: Дж. М. Кейнс, К. Рау, Д. Рікардо, А. Сміт, М. Туган-Барановський.

Проведений автором аналіз наукових літературних джерел свідчить про те, що на сучасному етапі розвитку теорії і практики управління національним господарством проблематика податкового регулювання досліджена ще недостатньо, зокрема, не обґрунтовано науково-методичних засад його впливу на макроекономічну динаміку. Тому, з'ясування економіко-правової природи податкового регулювання, визначення його механізму вимагає комплексного вирішення зазначених проблем у нерозривній єдності з аналізом макроекономічних процесів споживання, економічного зростання, тінізації, інвестування, які дозволяють побудувати ефективну систему управління процесами податкового регулювання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана у розрізі плану науково-дослідницької роботи, що здійснюється на економічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка, а саме при розробленні держбюджетної теми «Управління структурно-інноваційними процесами в регіоні» (номер державної реєстрації 0112U005141).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертації є визначення теоретико-методологічних та науково-методичних засад податкового регулювання в системі управління національним господарством та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення його механізму для забезпечення балансу економічної ефективності та соціальної справедливості в економіці країни.

Для досягнення мети були поставлені наступні **завдання**:

- дослідити теоретичні засади податкового регулювання як елемента управління національним господарством;
- обґрунтувати теоретичні підходи до функціонування механізму податкового регулювання та визначити його структуру;
- критично висвітлити та систематизувати існуючі наукові підходи до трактування сутності ефективного оподаткування з метою продукування комплексного бачення даної проблематики;
- провести ретроспективний аналіз становлення та реформування податкової системи України;
- оцінити ефективність регулятивної функції ключових податків;
- виявити системні проблеми функціонування механізму податкового регулювання в Україні;
- змоделювати та проаналізувати регулюючий вплив податкової системи України на економічне зростання;
- обґрунтувати та узагальнити стратегічні напрями реформування податкового регулювання національного господарства в Україні з урахуванням міжнародного досвіду;
- розробити пропозиції щодо управління змінами в процесі модернізації податкової служби.

Об'єктом дослідження є процес податкового регулювання в системі управління національним господарством.

Предметом дослідження відповідно до поставленої мети та завдань є теоретико-методологічні засади аналізу та вдосконалення елементів механізму податкового регулювання в системі управління національним господарством України.

Методи дослідження. Теоретичну та методологічну основу дисертаційної роботи склали праці класиків економічної теорії, академічні та практичні дослідження вітчизняних і зарубіжних економістів з проблем фіскальної політики, податкового та бюджетного регулювання, державного регулювання економіки, управління національним господарством.

Формулювання теоретичної гіпотези та постановка проблеми щодо формування концептуальних засад ефективною податковою системою ґрунтуються на використанні методів наукової абстракції, індукції, аналізу та синтезу, логічного та історичного підходів до пізнання економічних явищ, об'єктів та процесів. При дослідженні параметрів податкового регулювання та при аналізі тенденцій розвитку економіки країни і регіону були застосовані економіко-статистичні методи: структурного та динамічного аналізу, аналізу та порівняння коефіцієнтів. Порівняльний аналіз ключових податків дав змогу кількісно оцінити відхилення від середньоєвропейського рівня. Наукове оцінювання якості податкової політики,

виявлення основних перешкод у податковому регулюванні для підприємництва, схем ухиляння від оподаткування, способів фіскального тиску здійснювалось за допомогою соціологічного методу, зокрема анкетування. У процесі виявлення потенційних взаємовпливів та їх кількісної оцінки між інструментами податкового регулювання та показниками економічного зростання, тінізації, інвестування автор здійснював перевірку гіпотези за допомогою кореляційно-регресійного аналізу. Опрацювання отриманих даних проведеного соціологічного дослідження, побудова рівняння регресії здійснювалось за допомогою персонального комп'ютера з використанням пакету EXCEL для Windows.

Інформаційною базою дисертації стали чинні кодекси і закони України, підзаконні нормативні акти Кабінету Міністрів України, галузевих міністерств, Міністерства доходів і зборів України, Державної фіскальної служби України, стандарти, методичні та інструктивні матеріали міжнародних організацій, дані Державної служби статистики України, Національного банку України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Міністерства фінансів України, Державної казначейської служби, Пенсійного фонду України, дослідження та статистичні дані Світового банку, Європейської бізнес-асоціації, Асоціації платників податків Львівщини тощо.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна виконаної дисертаційної роботи полягає у використанні методології системного підходу щодо шляхів реформування податкової системи України з урахуванням прогресивного зарубіжного досвіду, національних особливостей становлення податкової системи на основі виявлення регулюючого впливу оподаткування.

До найважливіших результатів наукової новизни належать такі:

вперше:

- розроблено та запропоновано алгоритм обчислення можливих взаємозалежностей між кількісними характеристиками податкової системи (сукупна податкова ставка (% від комерційного прибутку), кількість податкових платежів на рік та час, необхідний для нарахування і сплати податкових платежів на рік) та показниками, що характеризують динаміку економічних процесів в цілому (обсяг тіншової економіки, чистий притік інвестицій та ВВП) на основі кореляційно-регресійного аналізу для покращення інвестиційно-ділового середовища та підвищення конкурентоспроможності економіки України;

вдосконалено:

- структуру механізму податкового регулювання національного господарства, яка включає набір взаємопов'язаних елементів (складових), таких як: середовище економічного, політико-правового та соціально-культурного характеру, яке визначає мету та принципи податкового регулювання; суб'єкти та об'єкти податкового регулювання; процес податкового регулювання в розрізі основних його функцій та інструментів. Дана структура механізму дозволить визначити об'єктивну оцінку соціально-економічного розвитку в національному господарстві для здійснення реформування податкової системи в країні;

- оцінювання ефективності регулятивного впливу основних ключових бюджетоутворюючих податків на соціально-економічну сферу країни за допомогою

економічних, соціологічних та математико-статистичних методів з метою реформування податкової системи України;

- підхід до вибору напрямків податкового реформування на основі виявлених кореляційних зв'язків між інструментами податкового регулювання та показниками, що характеризують розвиток економіки в цілому;

набули подальшого розвитку:

- теоретичні аспекти концепцій і теорій ефективного оподаткування в розрізі його впливу на економічну динаміку та розподіл податкового навантаження, ґрунтуючись як на ретроспективному теоретичному огляді класиків економічної теорії, так і на сучасних емпіричних дослідженнях. Це дозволить обґрунтувати процес вибору тієї чи іншої податкової політики для здійснення податкового регулювання;

- концепція «управління змінами», що ґрунтується на результатах внутрішнього моніторингу та зарубіжному досвіді. Подальша розробка даної концепції сприятиме підвищенню процесу модернізації Державної фіскальної служби в країні.

Практичне значення роботи. Отримані наукові результати роботи є вихідною теоретико-методологічною базою для обґрунтування концепції реформування податкової системи та окремих податкових механізмів, зокрема детінізації, зниженні фіскального тиску, перерозподілі податкового тягаря. Викладені в роботі пропозиції знайшли практичне застосування у діяльності Державної фіскальної служби України (довідка № 3142/99-99-17-04-18 від 22.08.2014 р.) та Всеукраїнської громадської організації «Асоціація платників податків України» (територіальне відділення у Львівській області) (довідка № 27 від 20.08.2014 р.).

Результати отримані в процесі дослідження використовують у навчальному процесі Львівського національного університету імені Івана Франка при викладанні навчальних дисциплін «Державне регулювання економіки» та «Управління змінами» для студентів напряму підготовки «Менеджмент» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» (довідка № 2924-Н від 08.07.2014 р.).

Особистий внесок здобувача визначається розробкою теоретичних і методичних основ податкового регулювання в системі управління національним господарством та запропонованими практичними рекомендаціями з удосконалення його організаційно-економічного механізму для підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання та забезпечення соціального вирівнювання. Усі наукові результати, що виносяться автором на захист, отримані самостійно і відображені у публікаціях. Серед наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дослідженні використано лише ті ідеї та положення, що є результатом особистої роботи здобувача.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати роботи доповідались, обговорювались та отримали позитивну оцінку на щорічних звітних та міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема на таких: III міжнародна науково-методична конференція молодих економістів-кібернетиків «Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід» (4-5 жовтня 2012 р., Львів); I Міжнародна наукова інтернет-конференція студентів, аспірантів та молодих учених «Стратегічні орієнтири розвитку економіки України» (27 лютого 2013 р., Львів); XX міжнародна наукова конференція студентів, аспірантів та

молодих учених «Актуальні проблеми функціонування господарської системи України» (17-18 травня 2013 р., Львів); IV міжнародна науково-практична конференція «Сучасні тенденції в економіці та управлінні: новий погляд» (14-15 березня 2014 р., Донецьк); Міжнародна науково-практична конференція «Економічні та соціальні інновації як фактор розвитку економіки» (4-5 квітня 2014 р., Київ); Міжнародна науково-практична конференція «Перспективи економічного зростання та інноваційного розвитку країн» (18-19 квітня 2014 р., Одеса) та ін.

Публікації. Основні положення та результати, сформульовані у дисертації, опубліковані у 21 науковій праці (8 – у фахових наукових виданнях) загальним обсягом 5,69 друкованих аркушів, з них 5,15 належить автору, у тому числі 2,95 – у наукових фахових виданнях. Серед опублікованих праць – зарубіжні видання та монографія у співавторстві. В опублікованих працях розкриваються основні положення дисертації.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів і дев'яти підрозділів основної частини, висновків, додатків і списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи з додатками становить 254 сторінок. Основний зміст роботи викладено на 184 сторінках друкованого тексту. Дисертаційна робота містить 23 рисунки, 27 таблиць і 12 додатків. Список використаних джерел налічує 370 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету і завдання, об'єкт і предмет, окреслено методи дисертаційної роботи, визначено наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, подано інформацію про їх взаємозв'язок із науковими програмами, матеріалами та апробацію основних положень дисертації, подано відомості про публікації автора за темою роботи.

У **першому розділі** *«Теоретико-методологічні засади податкового регулювання в системі управління національним господарством»* розглянуто підходи до визначення місця та ролі податкового регулювання у системі управління національним господарством на основі розробленого автором теоретичного аналізу, що дозволило розкрити сутність податкового регулювання, як одного з найважливіших напрямів впливу держави на учасників економічних відносин за допомогою елементів податкового регулювання для досягнення бажаних соціально-економічних результатів. Дослідження категорії «податкове регулювання» у системі взаємозв'язків з іншими економічними дефініціями сприяло розробленню схеми механізму податкового регулювання за допомогою використання конструктивного та дескриптивного наукових підходів.

Виходячи з результатів узагальнення теоретичних підходів науковців щодо трактування поняття «механізм», автором обґрунтовано положення про те, що «механізм податкового регулювання» включає законодавчо визначений набір взаємопов'язаних елементів, такі як: середовище економічного, політико-правового та соціально-культурного характеру, мету та принципи, суб'єкти та об'єкти, процес податкового регулювання в розрізі основних його функцій та інструментів (рис. 1).

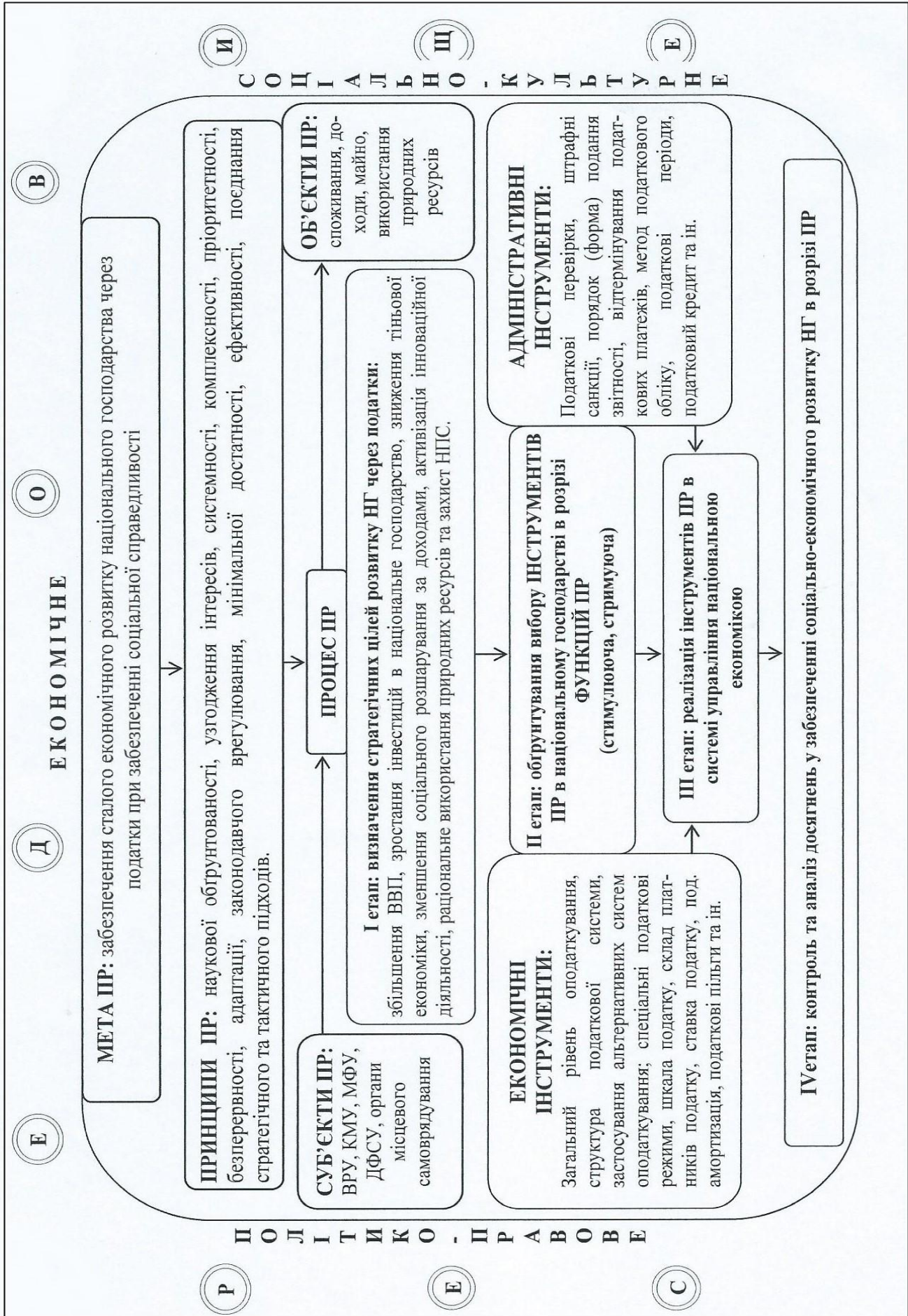

Рис. 1. Схема механізму податкового регулювання національного господарства (розроблено автором)

Автор обґрунтовує положення про те, що велике значення для ефективного функціонування механізму податкового регулювання в системі управління національним господарством має середовище, яке забезпечується політико-правовим, економічним та соціально-культурним характером.

Мета податкового регулювання, а це досягнення сталого економічного розвитку національного господарства через податки при забезпеченні соціальної справедливості громадян, становить основу для формування структури механізму.

Відмічено, що механізм податкового регулювання базується на принципах наукової обґрунтованості, узгодження інтересів, системності, комплексності, пріоритетності, адаптації, безперервності, ефективності податкового регулювання. Дотримання цих принципів при здійсненні податкового регулювання соціально-економічних процесів сприятиме максимальній реалізації регулятивного потенціалу оподаткування.

Відповідно до розроблених мети та принципів податкового регулювання, автором обґрунтовано цілеспрямований процес податкового регулювання, який складається з певних етапів.

Для того, щоб відбувся процес податкового регулювання, автором виділено суб'єктів податкового регулювання, до яких відносяться органи державної влади та органи місцевого самоврядування – саме вони здатні законодавчо впливати на суб'єктів господарської діяльності шляхом формування відповідної законодавчо-нормативної бази. Відповідно, об'єктами податкового регулювання виступають доходи (прибуток або виручка) чи їх частина, майно, вартість, споживання, використання природних ресурсів господарюючих суб'єктів, з якими пов'язано виникнення обов'язку сплатити податки та збори.

Результативність процесу податкового регулювання з позиції верхнього рівня держави оцінено за ступенем досягнення головних цілей – першого етапу процесу, використовуючи такі характеристики економічного розвитку, як: збільшення ВВП, зростання динаміки інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання, зменшення частки тінізації економіки, підвищення соціального рівня та зменшення соціального розшарування за доходами громадян України, активізація інноваційної діяльності, а також раціональне використання природних ресурсів та захист навколишнього природного середовища. Саме суб'єкти податкового регулювання повинні орієнтуватись на досягнення стратегічних цілей.

Не менш важливого значення набуває розробка системи податкових інструментів, які впливають на соціально-економічний розвиток національного господарства. Коли процес реалізований, то заключним етапом є контроль, аналіз і порівняння фактичних результатів з тими, які були визначені як бажані. Це дозволяє ідентифікувати прорахунки та усунути їх, щоб не допускати у майбутньому.

Отже, розроблена концептуальна схема механізму податкового регулювання в системі управління національного господарства дає можливість здійснити об'єктивну оцінку рівня розвитку країни в контексті податкового регулювання, для реформування податкової системи в країні.

У другому розділі *«Дослідження ефективності податкового регулювання національного господарства України»* розкриваються особливості комплексного

підходу до аналізу розвитку та стану податкового регулювання національного господарства.

Застосування історичного методу дало змогу автору виокремити в хронології становлення податкової системи України у чотири етапи.

Перший етап «формотворчий» (1992-1995 рр.). Характеризується формуванням інституційних підвалин першої законодавчої бази в сфері оподаткування в Україні. У цей період було створено Державну податкову інспекцію, яка виконувала як фіскальні так і контрольні функції.

Другому етапу (1996-2000 рр.) автором присвоєно назву «карно-експериментальний» тому, що в цей період приймалися часті необґрунтовані та непродумані зміни до законодавства щодо ставок та методів адміністрування податків, які були спричинені зростанням фіскального тиску, посиленням контролю та відповідальності за ухиляння від сплати податків.

Третій «ліберально-реформістський» етап розвитку податкової системи України (2001-2010 рр.) характеризувався прийняттям суперечливих рішень шляхом політичного компромісу, що призвело до непомірного зростання витрат на адміністрування податків як зі сторони держави, так і з боку бізнесу; широкомасштабного ухиляння від оподаткування; наростанням податкової заборгованості платників перед бюджетом.

Основними досягненнями четвертого «системно-концептуального» етапу (2011 р. – до сьогодні), пов'язаного із прийняттям Податкового кодексу України вважається поступове зближення податкової системи України з податковими системами європейських країн, модернізація податкової служби на основі моделі сервісної служби із наданням адміністративних послуг, спрощення системи адміністрування податків, зближення податкового і бухгалтерського обліків. Проте, актуальними залишаються проблеми невиконання суб'єктами податкового регулювання функції згладжування соціальної нерівності, високого рівня ухиляння від податків і нерівномірного податкового навантаження на підприємства різного розміру й окремі галузі економіки.

Автором обґрунтовано, що головним швидким результатом податкової реформи було значне зростання надходжень до бюджету у перший рік після впровадження Податкового кодексу України (з 1 січня 2011 року). Крім того, зазначено, що така економічна тенденція була спричинена і загальним економічним пожвавленням, що спостерігалось з початку року. Про це свідчать статистичні дані щодо зростання ВВП, показників експорту та імпорту, підвищення середньої заробітної плати.

Для здійснення оцінки податкових реформ податкової системи за 2007-2013 рр., автором проаналізовано наступні кількісні параметри податкового регулювання: динаміку загального рівня податкового навантаження на національне господарство та структуру податкових надходжень основних бюджетоформуючих податків, порівнюючи їх з розвиненими країнами світу та орієнтуючись на різні методи дослідження.

На рис. 2 представлено динаміку податкового навантаження на економіку в Україні протягом 2007-2013 рр. Середній рівень податкового навантаження в цей період становив 35,2%, що відповідає загальним економічним тенденціям і

теоретичним постулатам, зокрема закону Вагнера, відповідно до якого частка державного втручання збільшується із зростанням ВВП на одну особу.

Як показує рис. 3, загальний рівень оподаткування у 2013 р. в Україні (37,5%) та середній в країнах ЄС (38,8%) знаходяться майже на одному рівні. Якщо проводити аналіз в розрізі окремих європейських країн, то значно вищий рівень демонструють скандинавські країни – Данія (48,0%) та Швеція (44,0%), західноєвропейські – Італія (44,4%) та Франція (45,3%).

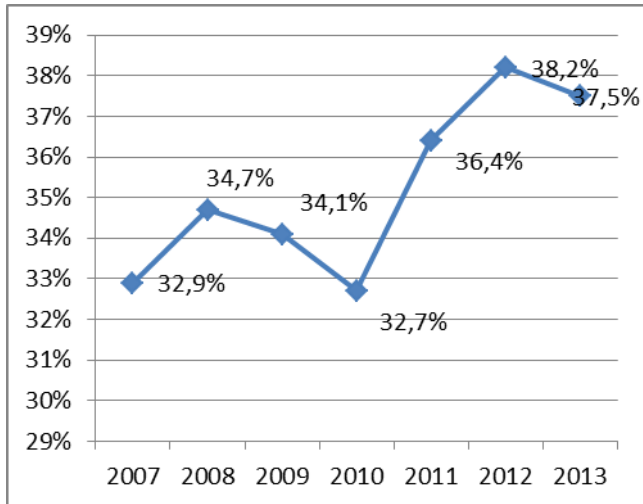

Рис. 2. Динаміка рівня податкового навантаження на економіку України у 2007-2013 рр.

Джерело: розраховано автором за даними Держстату, Мінфіну, ПФУ, фонду соціального страхування

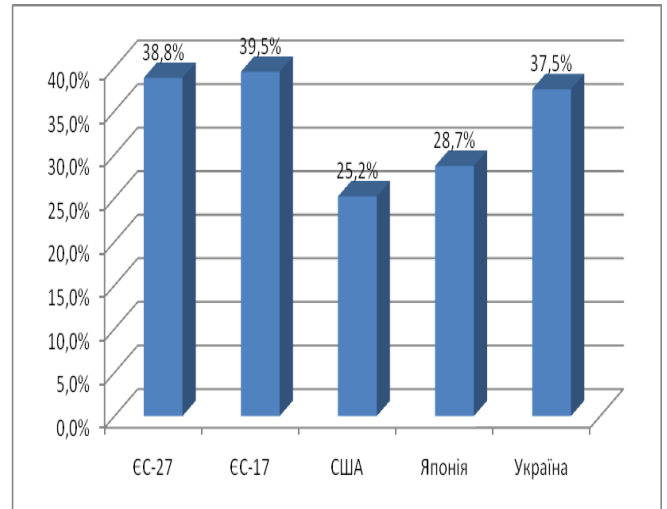

Рис. 3. Податкове навантаження на економіку в розвинених країнах світу та Україні в 2013 р.

Джерело: узагальнено автором на основі даних ОЕСР та власних розрахунків

В результаті порівняння структури податкових надходжень основних бюджетоформуючих податків між Україною та країнами ЄС зроблено висновок, що у ЄС від ПДФО надходить на 10% більше платежів, ніж в Україні (ПДФО у податкових надходженнях країн-членів ЄС відображає більш широку базу оподаткування цим податком).

І, навпаки, частка соціальних відрахувань і ПДВ в Україні є вищою на 5% і 4%, відповідно (велика частка ЄСВ пов'язана із реформуванням системи соціального забезпечення, а велика частка від ПДВ, пояснюється тим фактом, що введення ПДВ було одним із перших кроків в реформах оподаткування, який дозволив швидко і суттєво наповнити надходженнями державний бюджет, тому цей податок залишався надійним джерелом прибутків).

Зважаючи на вищевикладене, автором зроблено висновок, що в цілому кількісні параметри податкового регулювання в Україні мають ознаки європейської та відображають перехідний характер системи оподаткування, який пов'язаний з реформуванням соціально-економічної сфери.

Крім того, що дисертантом розраховано методом економічних розрахунків ефективність основних бюджетоформуючих податків (період розрахунків 2008-2013), зокрема такі як, ПДВ, податок на прибуток (ПнП) та ПДФО.

В результаті проведених розрахунків обґрунтовано, що низька «ефективна ставка» адміністрування ПДВ обумовлена такими причинами, як мінімізація сплати ПДВ, збереження широкого переліку пільг з ПДВ та не відшкодування з державного бюджету ПДВ.

Що стосується ПнП, який пов'язаний із авансовим методом його сплати, то продуктивність податку за останні роки зросла і склала майже 95%, при цьому «ефективну ставку» податку розраховано на рівні 19,9% при реальній ставці оподаткування 21%.

Щодо ПДФО, то автор констатує, що «ефективна ставка» ПДФО є досить низькою і коливалася протягом 2010-2013 рр. в межах 7,5-7,7%% при номінальному значенні не менше 15%, що свідчить про наростання соціальної нерівності серед населення (така дисперсія пов'язана із високий рівнем нарахування соціальних внесків, які на сьогодні є найбільшими «податками», які сплачуються в Україні. А, як зазначають експерти, податки, розмір яких перевищує 30% – не сплачуються).

Дослідження проблем податкової системи України, які функціонують через механізм податкового регулювання, базуються переважно на результатах соціологічних опитувань, проведених як авторитетними економічними організаціями, так і автором особисто.

Аналіз індексу конкурентоспроможності України у 2013-2014 рр., який розраховує «Всесвітній економічний форум» доводить, що найбільш проблемними факторами для ведення бізнесу в країні поряд із корупцією та бюрократією є податкове регулювання та розмір податків.

Загалом серед груп країн, своїх найближчих сусідів – ЄС, ЦСЄ та СНД – Україна має найгірші показники щодо ефективності податкової системи (рис. 4).

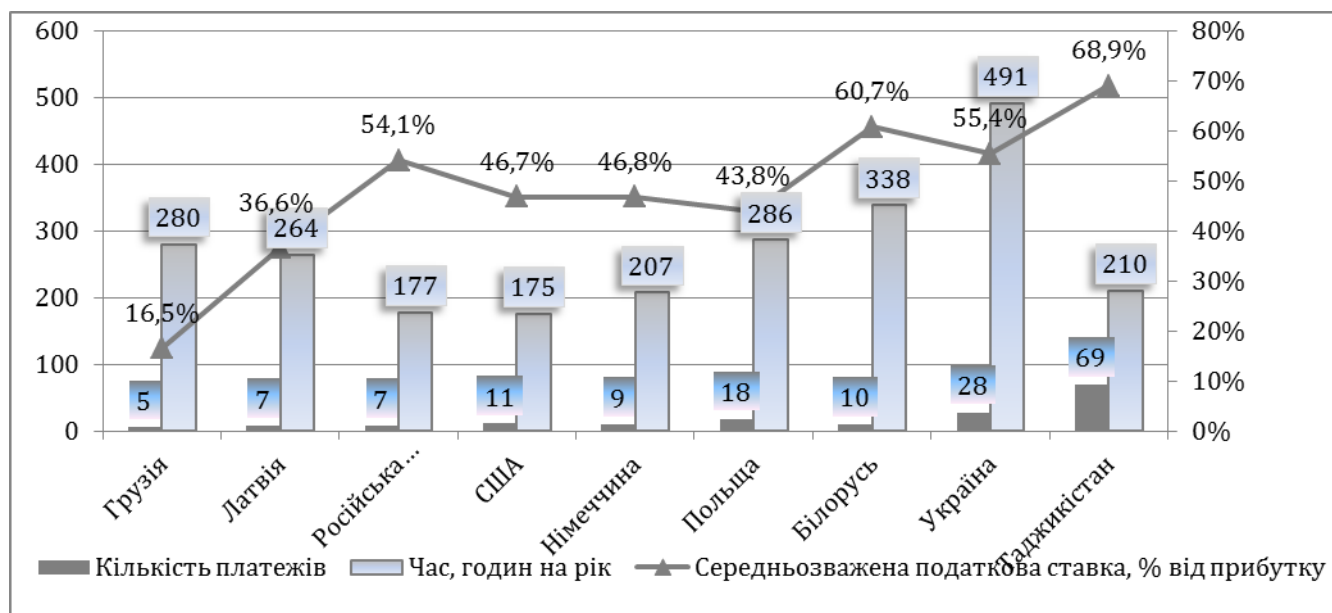

Рис. 4. Порівняння основних показників ефективності податкової системи України та її партнерів за рейтингом «Paying taxes» за 2013-2014 рр.

Джерело: побудовано автором на основі даних Світового банку

Узагальнення досліджень рейтингів міжнародних організацій привів автора до думки, що податкова система України є однією з найбільш складних, витратних та

заплутаних у світі, що створює перешкоди для ведення бізнесу та залучення інвестицій, а отже, потребує реформування.

Для більш детального виявлення проблем в податковому регулюванні, з якими стикається бізнес-середовище, автором проведено спільно із Асоціацією платників податків Львівщини у період з 01 по 17 квітня 2014 р. он-лайн анонімне опитування приватних підприємців (153 осіб) щодо оцінки якості податкового регулювання за такими параметрами, як податкове навантаження, податкове законодавство, адміністрування податків, фіскальний тиск з боку органів ДФС та податкове обслуговування.

Результати оцінювання якості податкового регулювання в розрізі основних його складових за шкалою від 1 до максимальних 5 (оцінка «1» присвоювалася за складний, заплутаний, витратний елемент оподаткування, що створює перешкоди для ведення та розвитку бізнесу, а «5» – відповідає європейським принципам та практично непомітний для ведення бізнесу) подані на рис. 5.

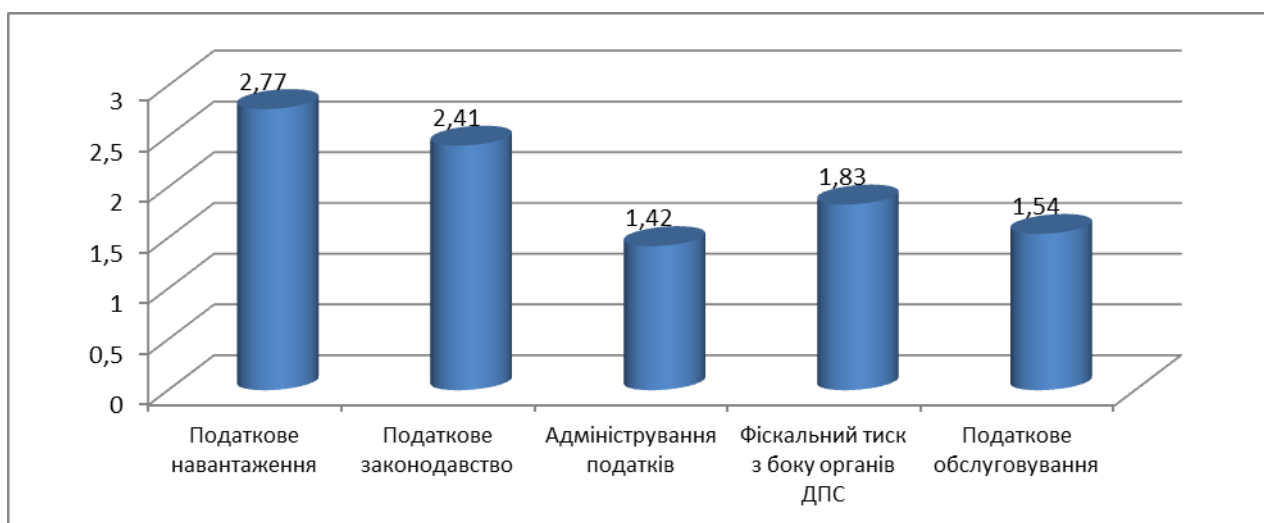

Рис. 5. Оцінювання якості податкового регулювання в Україні
Джерело: за результатами власного опитування

Оцінюючи рис. 5, автор стверджує, що середнє значення якості податкового регулювання складає 2.0 бали, що свідчить про ряд серйозних вад. Для більш детального обґрунтування якості податкового регулювання, дисертантом вбачалося виявлення та оцінювання ступеня важливості проблемних характеристик податкового регулювання методом ранжирування, з яким стикаються СГД. Результати представлені у табл. 1.

На запитання щодо мотивів, які спонукали СГД давати хабара представникам податкової служби – 61,1% відповіли, що через фіскальний тиск в них не було іншого вибору, а майже 37% опитаних зробили це з метою власної вигоди. Форми прояву фіскального тиску на підприємців проявлявся у таких формах: «пропозиції» сплатити податки авансом (79,4%), необґрунтованих інформаційних запитах (52,3%), обтяжливих перевірок (45,9%), встановленні «завдань» за платежами у бюджет (42,7%), відмовами або штучними перепонами під час подання декларації (24,1%), упередженими рішеннями податкових органів (10,5%), залученням податкової міліції (8,7%).

Основні проблеми податкового регулювання в Україні за ступенем важливості

Рейтинг	Проблема	Бальна оцінка у % до максимальної
1.	Високий рівень оподаткування трудових доходів	83,2
2.	Обтяжливе податкове адміністрування	79,5
3.	Корупція в органах ДПС	69,3
4.	Складне та запутане податкове законодавство	57,2
5.	Надто високий загальний рівень оподаткування	32,1
6.	Нестабільність податкового законодавства	27,7
7.	Низька податкова культура в суспільстві	15,3
8.	Інше	10,9

Джерело: за результатами власного опитування

Отож, надмірний тиск податкового навантаження та його нерівномірний розподіл, обтяжливе податкове адміністрування, корупційні зловживання, є найважливішими факторами, які стимулюють розвиток тіньової економіки. Згідно з оцінками ДФС України, обсяг тіньового сектора української економіки становить як мінімум 350 млрд. грн. на рік. Результати нашого опитування переконливо доводять, що незаконні способи «податкової оптимізації» використовують більшість підприємців.

З вищенаведеного соціологічного аналізу, автором стверджено, що в Україні сформувалась «унікальна» податкова система, ознаками якої є: бюрократична система адміністрування податків; нестабільне та запутане законодавство; ухилення від сплати податків; корупція та хабарництво; фіскальний тиск з боку податкових органів; низька податкова культура в суспільстві.

У **третьому розділі** «*Концептуальні засади вдосконалення механізму податкового регулювання в Україні*» на основі встановлення взаємозалежностей елементів податкового регулювання з показниками, що характеризують розвиток економіки в цілому, визначено стратегічні напрямки реформування податкової системи України враховуючи міжнародний досвід, а також значну увагу приділено інституційному середовищу фіскальної служби України, яке також потребує глобальної модернізації.

Для виявлення можливих взаємовпливів між елементами податкового регулювання та показниками, які характеризують національне господарство, запропоновано перевірити гіпотезу, що податкове регулювання в країні чинить вплив на процеси інвестування, тінізації, а також на процеси економічного розвитку в усіх сферах національного господарства, які виражені у показниках ВВП.

Для оцінки ступеня статистичних залежностей використано коефіцієнт кореляції Спірмена, який описує взаємозв'язок між двома змінними, використовуючи методику рангової кореляції. Опіраючись на методику Світового банку, в якості незалежних змінних для перевірки можливих впливів, автором обрано такі елементи податкового регулювання: сукупну податкову ставку (% від комерційного прибутку), кількість податкових платежів на рік та час, необхідний для нарахування і сплати податкових платежів на рік.

Результати розрахунків, пов'язані з економічним розвитком в Україні, вираженого у показниках ВВП за роками не виявили залежності від елементів податкового регулювання.

При оцінюванні параметрів економічного зростання, важливою є оцінка розмірів тіньової економіки, оскільки в ній зосереджується частка ВВП країни (табл. 2). Як показують результати розрахунків, виявлено пряму взаємозалежність між середньозваженою ставкою оподаткування та часом на адміністрування із значеннями тінізації економіки.

Таблиця 2

Результати розрахунку коефіцієнта Спірмена для показників тінізації економіки та оподаткування в Україні у 2006-2012 рр.

Залежна змінна	Незалежна змінна	Коефіцієнт кореляції Спірмена
Рівень тінізації економіки, % ВВП	Середньозважена ставка оподаткування, %	0,5869
	Час на адміністрування (годин на рік), всього	0,8508
	Загальна кількість податкових платежів	0,3963

Джерело: розраховано автором

Оскільки, виявлено кореляційні зв'язки, то скориставшись методологією регресійного аналізу, автором розраховано наступне рівняння регресії (1):

$$Y = 36,4 - 0,005x_1 - 4,97x_2 \quad (1),$$

де Y – рівень тінізації економіки, %;

x_1 – час на адміністрування податків, год. на рік,

x_2 – середньозважена ставка оподаткування, %.

Дана методика дозволить спрогнозувати рівень тінізації економіки України в короткостроковій перспективі при діючій політиці податкового регулювання.

У той же час коефіцієнт кореляції Спірмена вказує на досить тісний зворотній зв'язок між прямими іноземними інвестиціями (далі, ПІІ) із ставкою оподаткування та часом на адміністрування. Інші виявлені залежності є менш тісними (табл. 3).

Таблиця 3

Результати розрахунку коефіцієнта Спірмена для показників інвестування та оподаткування в Україні у 2006-2013 рр.

Залежна змінна (Y_i)	Незалежна змінна (X_j)	Коефіцієнт кореляції Спірмена
Прямі іноземні інвестиції, млн дол. США	Середньозважена ставка оподаткування, %	-0,8350
	Час на адміністрування (годин на рік), всього	-0,8232
	Загальна кількість податкових платежів	-0,2246
Прямі іноземні інвестиції, чистий притік (% від ВВП)	Середньозважена ставка оподаткування, %	-0,7275
	Час на адміністрування (годин на рік), всього	-0,6896
	Загальна кількість податкових платежів	0,1564

Джерело: розраховано автором

При виявленні достатньої кількості обернених зв'язків, здійснено регресійного аналізу їх кількісного впливу. У результаті отримали такий вигляд рівняння регресії (2):

$$Y = 198219,4 - 6,51x_1 - 282071,9x_2 \quad (2),$$

де Y – притік іноземних інвестицій, млн. дол. США;

x_1 – час на адміністрування податків, год. на рік,

x_2 – середньозважена ставка оподаткування, %.

Використавши дану методику можна спрогнозувати, скільки ПІІ (в млн. дол. США) буде інвестовано в економіку України в короткостроковій перспективі при діючій політиці податкового регулювання.

Як показав наш аналіз, у короткостроковій перспективі існує статистичний зв'язок між такими елементами податкового регулювання, як середньозважена ставка оподаткування, час на адміністрування із ПІІ і рівнем тінізації економіки.

Проаналізувавши якість вітчизняної податкової системи України, використовуючи метод соціологічного опитування та міжнародний досвід, автором узагальнено стратегічні напрямки реформування податкової системи України в розрізі податкового регулювання:

- зменшити кількість податків, зборів та платежів на рік на законодавчому рівні;
- вивести з тіні капітал, створюючи при цьому зацікавленість підприємств у легалізації своїх прибутків (*практика показує, що зниження податкового навантаження дає можливість знизити рівень тіньової економіки*) та через введення непрямих методів визначення доходів фізичних осіб;

- побудувати партнерські взаємовідносини між фіскальними органами і платниками податків, які повинні віддзеркалювати традиції існуючої податкової системи та враховувати тенденції розвитку податкових систем розвинутих країн. Це дозволить створити атмосферу взаєморозуміння, взаємоповаги та партнерства. Якщо цього вдасться досягти, то вже можна буде говорити про досягнення нового рівня у відносинах між контролюючими органами та платниками податків та подальший розвиток податкової системи і країни в цілому.

У процесі здійснення реформ податкової системи, важливу роль відведено інституційному середовищу податкового регулювання, яке теж потребує змін. У процесі модернізації фіскальних органів, на погляд автора, необхідно опиратися на концепцію «управління змінами». Використання такої методики дозволить покращити якість надання послуг з боку фіскальних служб, що, у свою чергу, буде сприяти підвищенню культури сплати податків.

Отже, комплексний підхід до процесу реформування податкової системи України та модернізації податкової служби на основі концепції «управління змінами», дозволить підвищити ефективність податкових реформ.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі узагальнено науково-теоретичні підходи податкового регулювання, а також обґрунтовано та запропоновано основні напрямки податкових реформ, які повинні здійснювати суб'єкти податкового регулювання. На основі проведених досліджень зроблено такі висновки і пропозиції теоретичного та практичного характеру, які відображають вирішення головних завдань дисертації відповідно до поставленої мети.

1. Теоретичний зміст поняття «податкове регулювання» необхідно розглядати, як свідомий, активний та цілеспрямований вплив держави на учасників економічних

відносин за допомогою елементів податкового регулювання з метою досягнення бажаних соціально-економічних результатів. Елементами податкового регулювання є: показники економічного розвитку країни, виражені у ВВП; інтенсифікація інвестиційної, інноваційної та підприємницької активності; зменшення частки тінізації економіки у ВВП, підвищення соціального рівня та зменшення соціального розшарування за доходами громадян України, а також раціональне використання природних ресурсів та захист навколишнього природного середовища.

2. Обґрунтовано теоретичні підходи до функціонування механізму податкового регулювання та доведено, що структура механізму податкового регулювання включає: законодавчо-визначений, науково-обґрунтований набір взаємопов'язаних елементів, на які впливає середовище економічного, політико-правового та соціально-культурного характеру; мету та принципи податкового регулювання; представлений послідовністю цілеспрямованих етапів процес, який формують суб'єкти та об'єкти податкового регулювання. Даний механізм вдосконалено для визначення об'єктивної оцінки соціально-економічного розвитку країни в контексті податкового регулювання.

3. Критичний аналіз ключових теорій та концепцій оподаткування з метою виявлення оптимальних параметрів податкового регулювання показує, що єдиних ідеальних підходів не існує. У процесі наукового аналізу варто використовувати ситуаційний підхід, який має ґрунтуватися на пошуках компромісного варіанта між економічною ефективністю та соціальною справедливістю, а також враховувати специфіку макроекономічної динаміки та бюджетного розподілу.

4. Ретроспективний аналіз процесу становлення податкової системи України вказує на те, що при проведенні змін необхідно враховувати історичну обумовленість податкової системи України, яка сягає своїм корінням у систему доходів державного бюджету колишнього СРСР, а також вимоги становлення в країні ринкової економіки та її європейської інтеграції. Застосування історичного методу дало змогу автору у хронології становлення податкової системи в країні виділити чотири етапи: «формотворчий» – 1992–1995 рр.; «карно-експериментальний» етап – 1996–2000 рр.; «ліберально-реформістський» – 2000–2010 рр., «системно-концептуальний» етап – з 2011 р.

5. Статистичний аналіз виконання зведеного бюджету та позабюджетних фондів України свідчить про зростання податкових надходжень протягом 2007–2012 рр., відносну стабільність податкової бази в розрізі бюджетоутворюючих податків, деяку диспропорцію в структурі надходжень – превалювання податків з трудових доходів над непрямими податками на споживання та оподаткуванням капіталу. Порівняння з європейськими податковими системами доводить, що в цілому розмір податкового навантаження на економіку, структура податкових надходжень, природа та механізми справляння ключових податків України має ознаки європейської. Виявлено резерви зростання надходжень за ПДВ, податком з прибутку підприємств та необхідність скорочення надмірного податкового навантаження на трудові доходи.

6. Узагальнення досліджень рейтингів міжнародних організацій свідчить про те, що податкова система України є однією з найбільш складних, витратних та заплутаних у світі, що створює значні перешкоди для підприємницької діяльності та

потребує реформування. Проведене автором соціологічне опитування доводить, що в Україні сформувалась «унікальна» податкова система, ознаками якої є: бюрократична система адміністрування податків, нестабільне та запутане законодавство, ухилення від сплати податків, подвійна бухгалтерія, корупція та хабарництво, фіскальний тиск з боку податкових органів, низька податкова культура в суспільстві.

7. Кореляційно-регресійний аналіз виявив у короткостроковій перспективі статистичний зв'язок між такими елементами податкового регулювання, як середньозважена ставка оподаткування, час на адміністрування із показниками національного господарства, як чистий притік іноземних інвестицій та рівень тінізації економіки. Моделювання цих зв'язків показує, що із зростанням податкового навантаження та витрат суб'єктів господарювання на адміністрування податків, знижується притік чистих інвестицій в економіку, що в перспективі призведе до стримування економічного зростання. Разом з тим, виявлений вплив на рівень тінізації економіки є досить незначним.

8. Стратегічними орієнтирами реформування податкової системи в Україні враховуючи міжнародний досвід мають бути: спрощення податкової системи України, виведення з тіні капіталу, побудова партнерських взаємовідносин між податковими органами і платниками податків.

9. Основою податкового реформування повинно бути нове інституційне середовище фіскальної служби України, яке дасть можливість покращити якість надання послуг, що, у свою чергу, буде сприяти підвищенню культури сплати податків. Для цього необхідно опиратись на методологічний апарат «управління змінами».

Результати дисертаційної роботи в розрізі податкового регулювання доцільно використовувати для вдосконалення процесу податкових реформ з метою стимулювання до економічного зростання, забезпечуючи при цьому соціальну справедливість громадян України.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

У наукових фахових виданнях України:

1. Грищук А. М., Дубинецька П. П. Управління змінами у процесі реформування податкової системи України / А. М., Грищук, П. П. Дубинецька // Вісник Національного університету «Львівська політехніка», серія «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку». – № 769. – 2013. – С. 351-362. (автору належить 0,23 д.а., у яких висвітлено підходи до концепції «управління змінами»).
2. Дубинецька П. П. Реформування податкової системи як передумова детінізації економіки України / П. П. Дубинецька // Формування ринкової економіки в Україні: Збірник наукових праць. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2012. – Вип. № 28. – С. 209-215.
3. Дубинецька П. П. Аналіз регулюючого впливу податку на прибуток підприємств на економіку / П. П. Дубинецька // Вісник Львівського університету. Серія економічна. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2014. – Вип. № 49. – С. 411-420.
4. Дубинецька П. П. Орієнтири податкового регулювання в умовах соціально-економічної кризи в Україні / П. П. Дубинецька // Економічний аналіз: збірник

наукових праць / Тернопільський національний економічний університет. – Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2014. – Вип. № 16. – С. 188-194.

5. Дубинецька П. П. Реформування податку на доходи фізичних осіб: аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду / П. П. Дубинецька // Формування ринкової економіки в Україні : Збірник наукових праць. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2014 – Вип. 31. - Частина 1. – С. 237-246.

6. Дубинецька П. П. Теоретичне конструювання механізму податкового регулювання економіки / П. П. Дубинецька // Ефективна економіка: Електронне наукове фахове видання. – 2014. – №4 [Електронний ресурс]. – Доступно з: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2937>.

7. Дубинецька П. П. Оцінювання результативності реформування податкової системи України / П. П. Дубинецька // Економічний простір: збірник наукових праць. – №85. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2014. – С. 114-125. [Збірник включений до міжнародних наукометричних баз та інформаційно-аналітичних систем: Index Copernicus, 2012 р. (персональна сторінка – <http://journals.indexcopernicus.com/+,p3843,3.html>); РИНЦ, 2013 р. (персональна сторінка – http://elibrary.ru/titel_about.asp?id=41282)].

В іноземних наукових виданнях:

8. Dubynetska P. P. Problems and prospects of tax regulation in Ukraine / P. P. Dubynetska // Sustainable economic development of regions / ed. by Shlossman – Vienna: «EastWest» Association for Advanced Studies and Higher Education GmbH, 2014. – С. 66-80.

Наукові монографії:

9. Розвиток держаних фінансів в умовах хаотичного структурування економіки [текст]: монографія / (С. А. Кузнецова, В. М. Вареник, М. О. Кохан, П. П. Дубинецька та ін.); за заг. наук. ред. С. А. Кузнецової. – Київ: Центр учбової літератури, 2014. – 200 с. (автору належить – 1,35 д.а., у яких описано проблеми вирішення тіньової економіки України).

В інших виданнях:

10. Дубинецька П. П. Моделювання податків, як обов'язкових внесків на основі принципу платоспроможності / П. П. Дубинецька // Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід: матеріали III міжнародної науково-методичної конференції молодих економістів-кібернетиків (Львів, 4–5 жовтня 2012 р.). – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2012. – С. 188-190.

11. Дубинецька П. П. Соціальні наслідки податкового реформування в Україні / П. П. Дубинецька // Наука і духовність у системі сучасного управління: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 19 квітня 2012 р.). – Львів: СПОЛОМ, 2012. – С. 302-303. (0,13 д.а.).

12. Дубинецька П. П. Проблеми реформування спрощеної системи оподаткування в Україні / П. П. Дубинецька // Стратегічні орієнтири розвитку економіки України: матеріали I Міжнародної наукової інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих учених (Львів, 27 лютого 2013 р.). – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2013. – С. 79-80.

13. Дубинецька П. П. Аналіз інтегральних індексів оцінювання якості податкового регулювання в Україні / П. П. Дубинецька // Актуальні проблеми функціонування господарської системи України: матеріали XX-ї міжнародної наукової конференції

студентів, аспірантів та молодих учених (Львів, 17–18 травня 2013 р.). – Львів: ЛНУ імені Івана Франка – С. 75-77. (0,2 д.а.).

14. Дубинецька П. П. Особливості оподаткування доходів фізичних осіб в Україні / П. П. Дубинецька // Сучасні тенденції в економіці та управлінні: новий погляд: матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції (Донецьк, 14–15 березня 2014 р.). – Донецьк, 2014. – С. 12-14.

15. Дубинецька П. П. Підвищення ефективності проведення податкового контролю в Україні / П. П. Дубинецька // Стратегія реформування фінансової системи України: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції для студентів, аспірантів та молодих учених (Київ, Аналітичний центр «Нова Економіка», 21–22 березня 2014 р.). – Київ, 2014. – С. 79-82.

16. Дубинецька П. П. Теорії державного управління податковою системою у розрізі соціально-економічного розвитку України / П. П. Дубинецька // Фінансові аспекти розвитку економіки: теорія, методологія, практика: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, ГО «Львівська економічна фундація», 28–29 березня 2014 р.). – Львів, 2014. – С. 88-91.

17. Дубинецька П. П. Позитивні та негативні результати впливу податкової конкуренції на соціально-економічні процеси в Україні / П. П. Дубинецька // Проблеми сучасної економіки: матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції (Донецьк, 11–12 квітня 2014 р.). – Донецьк: Східноукраїнський інститут економіки та управління, 2014. – С. 12-14.

18. Дубинецька П. П. Розумне управління податковою системою – ключ до ефективної економічної моделі держави (на прикладі Швеції) / П. П. Дубинецька // Розвиток національної економіки: методологія і практика: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Івано-Франківськ, 15–16 квітня 2014 р.). – Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2014. – С. 37-38.

19. Дубинецька П. П. Аналіз методів податкового навантаження підприємств / П. П. Дубинецька // Перспективи економічного зростання та інноваційного розвитку країн: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, ГО «Центр економічних досліджень та розвитку», 18–19 квітня 2014 р.). – Одеса, 2014. – С. 57-59.

20. Дубинецька П. П. Елементи середовища податкового регулювання економіки / П. П. Дубинецька // Економіка – погляд у майбутнє. Тенденції інноваційного розвитку економіки: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Дніпропетровськ, Наукова економічна організація «Перспектива», 25-26 квітня 2014 р.). – Дніпропетровськ, 2014. – С. 109–112.

21. Дубинецька П. П. Обґрунтування податково-фінансових умов для розвитку вітчизняних підприємств / П. П. Дубинецька // Сучасні інформаційно-правові та соціально-економічні тенденції впливу на розвиток бізнесу: матеріали X-ї міжвузівської науково-практичної конференції (Чернігів, 24 квітня 2014 р.). – Чернігів, 2014. – С. 17-19.

АНОТАЦІЯ

Дубинецька П. П. Податкове регулювання в системі управління національним господарством. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством / Львівський національний університет імені Івана Франка. – Львів, 2015.

У дисертаційній роботі досліджено теоретичні основи та практичні аспекти податкового регулювання, обґрунтовано шляхи підвищення його ефективності системі управління національним господарством.

Уточнено та доповнено понятійний апарат, викладено концептуальні основи функціонування механізму податкового регулювання, проаналізовано ефективність податкового регулювання в Україні, виявлено основні закономірності.

Проведено соціологічне дослідження якості податкового регулювання в Україні, проаналізовано зарубіжний досвід оподаткування, надані рекомендації щодо реформування податкової системи України.

Виявлено та математично змодельовано регулюючі впливи оподаткування на динаміку економічного зростання, процеси тінізації та інвестування в Україні.

Надано пропозиції щодо вдосконалення інституційного середовища податкової служби, опираючись на розроблений методологічний апарат «управління змінами».

Комплексний підхід до процесу реформування податкової системи України та модернізації податкової служби зокрема, на основі концепції «управління змінами», дозволить підвищити ефективність податкових реформ.

Ключові слова: податки, оподаткування, податкова системи, податкове регулювання, управління національним господарством, податкова політика, фіскальна політика, податкова реформа.

АННОТАЦИЯ

Дубинецкая П. П. Налоговое регулирование в системе управления национальным хозяйством – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.03 – экономика и управление национальным хозяйством. – Львовский национальный университет имени Ивана Франко. – Львов, 2015.

Диссертация посвящена определению теоретико-методологических и научно-методических основ налогового регулирования в системе управления национальным хозяйством и формированию практических рекомендаций по совершенствованию его организационно-экономического механизма повышения эффективности деятельности субъектов хозяйствования и обеспечения социального выравнивания.

В первой главе «Теоретико-методологические основы налогового регулирования в системе управления национальным хозяйством» рассмотрены подходы к определению места и роли налогового регулирования в системе управления национальным хозяйством на основе сделанного автором теоретико-правового анализа, что позволило в дальнейшем раскрыть сущность налогового регулирования как одного из важнейших и наиболее эффективных направлений воздействия государства на участников экономических отношений с помощью средств и инструментов налоговой политики для достижения желаемых социально-экономических результатов. Исследование внутренней структуры категории «налоговое регулирование» в системе взаимосвязей с другими экономическими

категориями способствовало разработке модели механизма налогового регулирования за счет использования конструктивного и дескриптивного научных подходов и наполнению содержанием каждого из его элементов.

Во второй главе «Исследование эффективности налогового регулирования национального хозяйства Украины» раскрывается суть и особенности комплексного подхода к анализу состояния и развития налогового регулирования национального хозяйства Украины. Применение широкого спектра методов исследования позволило оценить количественные и качественные параметры эффективности реформирования налогового регулирования в Украине в динамике с учетом как системных, так и локальных рычагов налогового регулирования с ориентацией на прогрессивный международный опыт, что способствовало в дальнейшем подготовке обоснованных предложений по концептуальным основам реформирования налоговой системы Украина.

В третьей главе «Концептуальные основы совершенствования механизма налогового регулирования в Украине» отталкиваясь от выявленных неотложных проблем действия механизма налогового регулирования определено принципиальный подход к установлению приоритетов и целей реформирования налоговой системы Украины и предложения о конкретных мерах на основе анализа исторического и зарубежного опыта и прогноза перспектив трансформации макроэкономической системы в европейском направлении.

Ключевые слова: налоги, налогообложение, налоговая система, налоговое регулирование, управление национальным хозяйством, налоговая политика, фискальная политика, налоговая реформа.

ANNOTATION

Dubynetska P. P. Tax regulations in the management system the national economy. – Manuscript.

The thesis for scientific degree of the candidate of economic science by speciality 08.00.03 – economy and management by the national economy / The Ivan Franko National University of Lviv. – Lviv, 2015.

The thesis investigates the theoretical foundations and practical aspects of tax regulation, grounded ways to improve its performance management system of national economy.

Clarified and expanded conceptual apparatus, the conceptual foundations of the functioning of the tax regulation, analyzed the effectiveness of tax regulations in Ukraine, revealed the basic laws.

A sociological study of the quality of tax regulation in Ukraine, analyzes the international experience of taxation, recommendations for reforming the tax system of Ukraine.

Identified and mathematically modeled regulatory effects of taxation on economic growth dynamics, shadowing processes and investing in Ukraine.

The proposals for improving the institutional environment tax authorities, based on the methodological apparatus "change management".

An integrated approach to the process of reforming the tax system and modernization of Ukraine Tax Service in particular, based on the concept of "change management" will increase the efficiency of tax reforms.

Keywords: taxes, tax, tax, tax regulatory management of the national economy, tax policy, fiscal policy, tax reform.

Підписано до друку 18.03.2015 р.
Друк різнограф.
Наклад 100 прим.

Формат 60x80/16
Ум. друк. арк. 1,0
Зам. № 02/2015

